

Posudek na diplomovou práci

Bc. Zuzana Věchetová VÝVOJ ŽIDOVSKÉ OBCE V KOLÍNĚ V 18. STOLETÍ. POPULACE, ŽIVNOSTI A SPRÁVA VE SROVNÁNÍ

V předložené práci diplomantka zdařile navázala na svou bakalářskou práci, věnovanou analýze dokumentů k dějinám kolínské židovské obce od středověku do 18. století. Základem její diplomové práce, v níž rozšířila záběr analýzy o dokumenty k vývoji židovské obce v Libni, jsou opět úřední prameny nežidovské provenience, konkrétně katastry a soupisy obyvatel pořizené v průběhu 18. století. Autorka použila jak edice pramenů, tak řadu dosud nevydaných dokumentů z fondů Archivu hlavního města Prahy, archivu Židovského muzea v Praze, Národního archivu Praha a Okresního archivu Kolín. Rešerše a využití pramenů pro získání demografického a sociálního vývoje jmenovaných židovských obcí proběhly v rámci výzkumu soupisů židovského obyvatelstva v Čechách, který vedou studenti katedry archivnictví FF UK a jehož výsledky se postupně publikují ve formě studií v odborném tisku. – Kromě uvedených primárních zdrojů autorka práce čerpá z odborné literatury v oblasti archivnictví, historie a judaistiky. Chronologické zúžení tématu přitom autorce práce dovoluje věnovat se rozborům materiálu velmi podrobně.

Předložená práce je rozčleněna do kapitol, v nichž se charakteristika a hodnocení pramenů (kap. 2 a 5) doplňuje výkladem, který je na nich založen a podává stručný přehled správy židovských obcí v Čechách v 18. století (3. kap.: Vývoj habsburské židovské správy v Čechách v 18. století) a historický, demografický a sociální obraz židovských obcí v Kolíně a Libni (kap. 4, 6. a 7: Dějiny židovských obcí v Kolíně a Libni; Legislativní vývoj: Správa židovské obce, daně, legislativa; Komparace vývoje židovské populace: Kolín a Libeň). Především v kap. 6 a 7 diplomantka využila získané údaje k podrobnému popisu správních institucí a vnitřní legislativy v židovských obcích Kolína a Libně a k vývoji sociální struktury jejich obyvatel. Zdůrazňuji tady významný přínos práce pro přehodnocení charakteristiky sociální a profesní situace Židů v obou obcích ve srovnání s údaji, které poskytuje dosavadní odborná literatura; je to výsledek pečlivého výzkumu rozšířeného souboru dokumentů – soupisů obyvatel z let 1724–1811 (viz s. 50–68 a příslušné přílohy).

Komparace poměrů v židovských obcích Kolína a Libně (královské město a poddanské panství) se vděčně zhodnocuje v závěru práce, kde diplomantka shrnuje výsledky analýzy pramenů. Stejně jako obsah práce je i hodnocení rozděleno na dvě části týkající se pramenů a jejich informací k situaci kolínských a libeňských Židů. Autorka zjišťuje, že údaje v katastrech a „soupisy Židů v Čechách nejsou dochovány příliš jednotně“ a „nebyly zpracovány zcela shodně“ (s. 70), což ztěžuje srovnávání např. sociální a profesní struktury v jednotlivých obdobích. Zajímavé jsou výsledky analýzy k rozvoji řemesel, kde se ke konci 18. století následkem změn legislativy objevují dosud Židům nepřístupné obory (zlatnictví). V této souvislosti musíme litovat, že dochované archivní dokumenty nevypovídají o židovských ceších a dobročinných spolcích, o kterých autorka správně poznamenává, že „tyto instituce nejspíš podstatně formovaly život obce a vztahy mezi jejími členy“ (s. 70). Konečně překvapivý výsledek přináší provedená analýza daňových údajů, poněvadž z pramenů vyplývá, že kolínští Židé byli vcelku chudší – byli mj. zatíženi vyššími kontribucemi –, zatímco libeňská obec v sousedství Prahy a od 90. let 18. století s manufakturní výrobou se jeví jako více prosperující.

K věcnému obsahu diplomové práce Zuzany Věchetové nemám připomínek a hodnotím ji jako další svědomitě zpracovaný a přínosný příspěvek ke studiu a zpřístupňování archivních pramenů k dějinám Židů v českých zemích. Mám jen několik drobných poznámek.

V obsahu vypadla bibliografie (s.72 –77), v textu práce jsou na některých stránkách posunuté poznámky.

S. 28, ke kolínské synagoze: svatostánek z r. 1696 daroval Šemuel Oppenheim z Vídně, který krátce předtím věnoval svatostánek Klausové synagoze v Praze.

S. 63: zjistilo se, co znamená „Insslet“? „Inlet“ nebo „Inlett“ = sypek, sypkovina.

S. 7, pozor na přechodník: „(autor) porovnávající“ – správně: porovnávaje.

Celkové hodnocení:

Diplomová práce Bc. Zuzany Věchetové je kvalitním a přínosným příspěvkem k detailnímu studiu regionálních židovských dějin a kultury. Autorka v ní prokázala svou erudici v oboru archivnictví a pomocných věd historických, orientaci v archivních fondech a jejich zpracovávání. Práce po obsahové i metodické stránce splňuje daný úkol a plně odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci. Má veškeré formální náležitosti – obsah, precizní poznámkový aparát, bibliografii a přílohy. Jednoznačně doporučuji tuto práci k obhajobě, hodnotím ji jako výbornou a doporučuji její publikaci (v kapitolách nebo in extenso) v odborném tisku nebo jako monografii.

V Praze dne 16. září 2008.

Doc. PhDr. Jiřina Šedinová, CSc.
Ústav Blízkého východu a Afriky FF UK